

O'ZARO BANKLARNING INVESTITSION SIYOSATI VA STRATEGIYASI

Toshkent amaliy fanlar universiteti

assistent o'qituvchisi

Primova Dilafruz

Toshkent amaliy fanlar universiteti

Axborot texnologiyalar fakulteti

(Axborot xavfsizligi) yonalishi

KAX 23-01guruh talabasi

Muxarramov Abdullo Nasritdin o'gli

Toshkent amaliy fanlar universiteti

"Bank ishi va audit" BI2201U02 guruh talabasi

Utemuratova Rayxan Baxadirovna

Annotatsiya: Mazkur maqolada o'zaro banklarning investitsion siyosati va strategiyasining nazariy hamda amaliy jihatlarini yoritilgan. Banklarning investitsion faoliyatini tashkil etishda investitsion siyosat va strategiyaning ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, investitsion risklarni boshqarish, investitsiya portfelini diversifikatsiya qilish va banklararo hamkorlikning iqtisodiy ahamiyati ko'rsatib berilgan. Maqolada o'zaro banklarning investitsion faoliyatini rivojlantirish mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim omil ekanligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: Bank investitsiyalari, investitsion siyosat, investitsion strategiya, o'zaro banklar, investitsion risklar, investitsiya portfeli, moliyaviy barqarorlik.

Аннотация: В данной статье рассмотрены теоретические и практические аспекты инвестиционной политики и стратегии взаимных банков. Проанализирована роль инвестиционной политики и стратегии в организации инвестиционной деятельности банков. Также раскрыты вопросы управления инвестиционными рисками, диверсификации инвестиционного портфеля и значения межбанковского сотрудничества. Обосновано, что развитие инвестиционной деятельности взаимных банков является важным фактором обеспечения экономической стабильности.

Ключевые слова: Банковские инвестиции, инвестиционная политика, инвестиционная стратегия, взаимные банки, инвестиционные риски, инвестиционный портфель, финансовая устойчивость.

Abstract: This article examines the theoretical and practical aspects of the investment policy and strategy of mutual banks. The role of investment policy and strategy in organizing banks' investment activities is analyzed. In addition, issues related to investment risk management, diversification of investment portfolios, and

the importance of interbank cooperation are highlighted. The study substantiates that the development of investment activities of mutual banks is an important factor in ensuring economic stability.

Keywords: *Bank investments, investment policy, investment strategy, mutual banks, investment risks, investment portfolio, financial stability.*

KIRISH

Hozirgi globallashuv sharoitida bank tizimi iqtisodiy rivojlanishning asosiy tayanchlaridan biri hisoblanadi. Banklar orqali moliyaviy resurslar jamlanadi, qayta taqsimlanadi va iqtisodiyotning turli tarmoqlariga yo'naltiriladi. Ushbu jarayonda banklarning investitsion faoliyati alohida ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, o'zaro banklarning investitsion siyosati va strategiyasi moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, foyda olish hamda risklarni minimallashtirishda muhim rol o'ynaydi.

Banklarning investitsion faoliyati nafaqat bank manfaatlariga, balki umuman mamlakat iqtisodiy taraqqiyotiga xizmat qiladi. Shu sababli investitsion siyosatni to'g'ri shakllantirish va strategik rejalashtirish bank boshqaruvining muhim vazifalaridan biridir. Mazkur maqolada o'zaro banklarning investitsion siyosati va strategiyasining mohiyati, asosiy yo'nalishlari, tamoyillari hamda ularning iqtisodiyotdagi o'rni keng yoritiladi.

Bank investitsion siyosatining mohiyati va mazmuni

Investitsion siyosat — bu bank tomonidan investitsiya faoliyatini amalga oshirishda qo'llaniladigan tamoyillar, usullar va mexanizmlar majmuasidir.

Bank investitsion siyosati bankning umumiy rivojlanish strategiyasiga mos holda ishlab chiqiladi va uning asosiy maqsadi maksimal foyda olish bilan birga risklarni kamaytirishdan iborat bo'ladi.

Investitsion siyosat bankning moliyaviy resurslarini qaysi sohalarga, qanday shartlarda va qaysi muddatga joylashtirishni belgilaydi. Ushbu siyosat bank kapitalining saqlanishi va ko'paytirilishini ta'minlashga xizmat qiladi. Shuningdek, investitsion siyosat bankning likvidligini saqlash, daromadlilikni oshirish va moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashga qaratilgan bo'ladi.

Bank investitsion siyosatini shakllantirishda ichki va tashqi omillar muhim rol o'ynaydi. Ichki omillarga bank kapitali hajmi, riskka moyillik darajasi, boshqaruv sifati kirsa, tashqi omillarga iqtisodiy muhit, bozor sharoitlari, davlat siyosati va qonunchilik kiradi.

O'zaro banklar va ularning investitsion faoliyati

O'zaro banklar moliyaviy bozorning muhim subyektlari bo'lib, ular bir-biri bilan hamkorlik asosida investitsion faoliyatni amalga oshiradilar. Bunday banklar o'rtasidagi investitsion munosabatlar resurslardan samarali foydalanish imkonini yaratadi. O'zaro banklar o'z investitsion siyosatini muvofiqlashtirish orqali yirik loyihalarni moliyalashtirishda ishtirok etishlari mumkin.

O'zaro banklarning investitsion faoliyati ko'pincha uzoq muddatli va barqaror daromad keltiruvchi loyihalarga yo'naltiriladi. Bu esa risklarni kamaytirish va investitsiya portfelini diversifikatsiya qilish imkonini beradi. Banklar o'zaro hamkorlikda investitsiya kiritish orqali moliyaviy xavflarni bo'lishadilar va umumiy foyda olishga erishadilar.

Shuningdek, o'zaro banklar investitsion faoliyatda axborot almashinuvi, tajriba va innovatsion yondashuvlarni joriy etish orqali raqobatbardoshlikni oshiradilar.

Banklarning investitsion strategiyasi va uning ahamiyati

Investitsion strategiya bankning uzoq muddatli investitsion maqsadlariga erishish yo'llarini belgilab beruvchi kompleks reja hisoblanadi. Strategiya bank rahbariyati tomonidan ishlab chiqiladi va bankning umumiy rivojlanish konsepsiyasi bilan uyg'unlashgan bo'lishi zarur.

Investitsion strategiyaning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat: investitsion resurslarni optimal taqsimlash; daromadlilik va xavfsizlik o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash; investitsion risklarni boshqarish; bank kapitalining o'sishini ta'minlash.

O'zaro banklar investitsion strategiyani ishlab chiqishda bozor kon'yunkturasi, iqtisodiy prognozlar va moliyaviy tahlillarga asoslanadilar. Strategik rejalashtirish bankning uzoq muddatli barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Investitsion risklar va ularni boshqarish

Investitsion faoliyat doimo muayyan risklar bilan bog'liq bo'ladi. Bank investitsion risklari — bu investitsiya natijasida kutilgan daromad olinmasligi yoki yo'qotishlarga uchrash ehtimolidir. O'zaro banklar uchun risklarni boshqarish investitsion siyosatning ajralmas qismi hisoblanadi.

Asosiy investitsion risklarga quyidagilar kiradi: kredit riski; bozor riski; likvidlik riski; foiz stavkasi riski; inflyatsiya riski.

Risklarni kamaytirish uchun banklar investitsiya portfelini diversifikatsiya qiladilar, ya'ni mablag'larni turli soha va instrumentlarga joylashtiradilar. Shuningdek, zamonaviy risk-menejment tizimlari, sug'urta mexanizmlari va moliyaviy monitoringdan foydalaniladi.

O'zaro banklarning investitsion faoliyatining asosiy yo'nalishlari

O'zaro banklarning investitsion faoliyati bank tizimining barqaror ishlashini ta'minlash va iqtisodiy rivojlanishga hissa qo'shishga qaratilgan bo'lib, u turli yo'nalishlarda amalga oshiriladi. Ushbu yo'nalishlar banklarning moliyaviy resurslaridan samarali foydalanish, daromadlilikni oshirish hamda investitsion risklarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Birinchidan, o'zaro banklar qimmatli qog'ozlar bozoriga investitsiya kiritish orqali investitsion faoliyatni amalga oshiradilar. Bunda davlat obligatsiyalari, korporativ obligatsiyalar va aksiyalar asosiy investitsiya instrumentlari hisoblanadi. Davlat qimmatli qog'ozlariga investitsiya kiritish nisbatan past riskli bo'lib, banklar uchun barqaror daromad manbaini yaratadi. Korporativ qimmatli qog'ozlarga

investitsiyalar esa yuqori daromad olish imkonini bersa-da, ma'lum darajadagi risklarni ham o'z ichiga oladi.

Ikkinchidan, real sektor loyihalarini moliyalashtirish o'zaro banklarning investitsion faoliyatidagi muhim yo'nalishlardan biridir. Banklar sanoat, qishloq xo'jaligi, qurilish va transport sohalaridagi investitsion loyihalarni moliyalashtirish orqali iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradilar. Bunday investitsiyalar ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va hududiy rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Uchinchidan, o'zaro banklar infratuzilma loyihalariga investitsiya kiritishda faol ishtirok etadilar. Energetika, yo'l-transport, aloqa va kommunal xizmatlar sohalaridagi yirik loyihalarni moliyalashtirish uzoq muddatli va barqaror daromad keltirishi bilan ajralib turadi. Shu bilan birga, bunday loyihalar davlat bilan hamkorlikda amalga oshirilgani sababli risk darajasi nisbatan past bo'ladi.

To'rtinchidan, innovatsion va yuqori texnologiyali loyihalarni moliyalashtirish o'zaro banklar investitsion faoliyatining zamonaviy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Raqamli texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya tizimlari, yashil energetika va startap loyihalarga sarmoya kiritish banklarning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Bunday investitsiyalar uzoq muddatda iqtisodiy samaradorlikni ta'minlaydi.

Beshinchidan, banklararo hamkorlik asosida investitsiya loyihalarini moliyalashtirish o'zaro banklarning muhim investitsion yo'nalishidir. Bir nechta banklar tomonidan qo'shma moliyalashtirish mexanizmlaridan foydalanish yirik investitsiya loyihalarini amalga oshirish imkonini beradi. Bu usul orqali banklar moliyaviy risklarni taqsimlaydi va investitsiya samaradorligini oshiradi.

O'zbekiston bank tizimida investitsion siyosatning roli

O'zbekiston Respublikasi bank tizimida investitsion siyosat iqtisodiy islohotlarni amalga oshirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim o'rin egallaydi. Banklar orqali investitsion resurslarni samarali taqsimlash ishlab chiqarish hajmini oshirish, yangi ish o'rinlarini yaratish hamda real sektorni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli banklarning investitsion faoliyatini faollashtirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

So'nggi yillarda O'zbekiston bank tizimida investitsion siyosatni takomillashtirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Tijorat banklari tomonidan sanoat, qishloq xo'jaligi, infratuzilma va innovatsion loyihalarni moliyalashtirish hajmi sezilarli darajada oshdi. Banklarning investitsion portfelida uzoq muddatli loyihalarning ulushi ko'payib, bu iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

O'zbekiston bank tizimida investitsion siyosat kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Tijorat banklari tomonidan imtiyozli kreditlar va investitsion moliyalashtirish mexanizmlarining joriy

etilishi tadbirkorlik subyektlarining investitsion faolligini oshirmoqda. Bu esa iqtisodiyotda raqobat muhitini kuchaytirish va eksport salohiyatini kengaytirishga xizmat qilmoqda.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, o'zaro banklarning investitsion siyosati va strategiyasi bank tizimining samarali faoliyat yuritishida muhim ahamiyat kasb etadi. To'g'ri ishlab chiqilgan investitsion siyosat banklarning moliyaviy resurslaridan oqilona foydalanish, daromadlilikni oshirish hamda investitsion risklarni kamaytirish imkonini beradi. Investitsion strategiya esa banklarning uzoq muddatli rivojlanish yo'nalishlarini belgilab, ularning moliyaviy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

O'zaro banklar o'rtasidagi hamkorlik investitsion faoliyat samaradorligini oshiradi, yirik va muhim loyihalarni moliyalashtirish imkonini yaratadi hamda moliyaviy xavflarni taqsimlashga yordam beradi. Banklarning qimmatli qog'ozlar bozori, real sektor, infratuzilma va innovatsion loyihalarga yo'naltirilgan investitsiyalari iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi va mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Shu bilan birga, investitsion faoliyat bilan bog'liq risklarni samarali boshqarish banklar uchun muhim vazifa bo'lib qolmoqda. Diversifikatsiya, zamonaviy risk-menejment usullari va puxta tahlil bank investitsiyalarining ishonchliligini oshiradi. Umuman olganda, o'zaro banklarning investitsion siyosati va strategiyasini takomillashtirish bank tizimi barqarorligini mustahkamlash va milliy iqtisodiyot rivojiga xizmat qilishda muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Bank tizimini rivojlantirish bo'yicha me'yoriy hujjatlar. — Toshkent.
2. Mullajonov F.M. Bank ishi. — Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
3. Abdullayev Yo., Karimov A. Tijorat banklarida investitsion faoliyat. — Toshkent: Moliya, 2020.
4. Usmonov B.B. Bank investitsiyalari va risklarni boshqarish. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
5. Lavrushin O.I. Банковское дело. — Москва: КНОРУС, 2018.
6. Rose P.S., Hudgins S.C. Bank Management & Financial Services. — New York: McGraw-Hill, 2019.
7. Mishkin F.S. The Economics of Money, Banking and Financial Markets. — Boston: Pearson Education, 2018.
8. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari.
9. O'zbekiston Respublikasi Markaziy bankining yillik hisobotlari.

10. Gorton G., Metrick A. Regulating the Financial System. — Washington: Brookings Institution Press, 2017.
11. Xalqaro Valyuta Jamg'armasi (IMF) va Jahon banki (World Bank) tahliliy hisobotlari.